

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

G. van Atten / Gorinchem

De weg des Heren

(Markus 1 : 2)

Gelijk geschreven staat . . .

Markus beschrijft het begin van Gods werk. Dat werk is: Hij komt. Zijn Koninkrijk komt. En die komst van Zijn rijk betekent: verlossing. Nu komt die verlossing, die werk van Jezus Christus, Gods Zoon, is (zie vers 1), niet on-aangekondigd. De Here heeft die eeuwenlang voorbereid. Dat gebeurde in alle beloften, die Hij ooit aan mensen gaf; te beginnen bij de „moederbelofte”, voortgezet in Zijn verbond met Noach en vooral: met Abraham. In Abraham en zijn nageslacht zouden immers al de volken der aarde gezegend worden. In de oudtestamentische periode bleef die zegen grotendeels beperkt tot het volk Israël. Dat was in die tijd „koninkrijk van God”. De HERE regeerde daar met Zijn goede wetten; daar gebood Hij Zijn zegen, verbonden aan gehoorzaam leven naar die wetten. Daar, in Israël, liet de HERE zien dat het leven goed is, als het wordt geleefd in verbondenheid met Hem. Die verbinding is door Hem gelegd. De HERE Zelf nam het initiatief om met Abraham een verbond te sluiten. En om Zich, bij de berg Horeb, aan Abrahams nageslacht te verbinden, het woord gestand doende dat Hij tot Abraham gesproken had. Hij ook bracht dat volk naar het beloofde land. En Hij hield, onderweg naar het beloofde land en in dat land, de relatie tussen Zich en Israël in stand. Zowel het ontstaan als het voortbestaan van die relatie zijn te danken aan de HERE. Hij vervult in de komst van Christus de oude woorden, die van die relatie spreken.

Vervulling

Nu ik het woord „vervulling” gebruik, lijkt het me goed op de betekenis van dit woord nader in te gaan. Prof. dr J. P. Versteeg zegt daarvan in zijn boek Evangelie in viervoud (1980, p. 23): „In het gebruik van de vervullingswoorden in het Nieuwe Testament zijn drie gedachtenlijnen aan te wijzen. Allereerst geldt, dat wat vervuld wordt daarin een bevestiging en bekrachtiging ontvangt. Door de vervulling wordt iets op zijn plaats gezet in het heilswerk van God en naar zijn eigenlijke intentie gewaardeerd. De ware betekenis van iets treedt daardoor aan de dag.

In de tweede plaats geldt, dat wat vervuld wordt in zichzelf niet compleet en volkomen was. In de vervulling krijgt het de voltooiing die het nodig had. Door het nieuwe verband, waarin het komt te staan wordt het afgerond. In de derde plaats geldt dat wat vervuld wordt in het zich voortzettende werk van God als vervulde realiteit weer een nieuwe bedoeling voor de toekomst heeft en een definitieve voleinding tegemoet gaat in de volheid van God die komt.” Tot zover prof. Versteeg. Misschien moet U bovenstaande zinnen een keer extra lezen om ze te begrijpen; dat is niet erg. In deze woorden wordt de lijn aangegeven waarlangs de Here werkt. Dat is een lijn die doorloopt. De geschiedenis van Gods verbond is als een bloemknop, die steeds verder opengaat. We gaan dat bekijken aan de hand van de oudtestamentische woorden die Markus citeert.

Exodus 23 : 20-23

Het eerste woord, dat in het Evangelie van de Here Jezus Christus, de Zoon van God, wordt vervuld, is een woord uit de geschiedenis. Markus vlecht n.l. in vs 2 twee teksten in elkaar: een woord van de profeet Maleachi, en een woord van de HERE tot Mozes. In Ex. 23 : 20-23 lezen we: Zie, Ik zend een engel voor uw aangezicht, om u te bewaren op de weg en om u te brengen naar de plaats, die Ik bereid heb. Neem u voor hem in acht en luister naar hem, wees tegen hem niet weerspanning, want hij zal uw overtredingen niet vergeven, want mijn naam is in hem. Maar indien gij aandachtig naar hem luistert en alles doet, wat Ik zeg, zal Ik uw vijanden vijandig bejegenen en benauwen die u benauwen. Want mijn engel zal voor uw aangezicht gaan en u brengen naar de Amoriet, de Hethiet, de Ferezië, de Kanaäniet, de Heviet en de Jebusiet, en Ik zal hen vernietigen. De HERE Zelf brengt, door Zijn engel, Zijn volk naar het beloofde land. De HERE Zelf baant, door Zijn engel, voor Zijn volk een weg door de woestijn.

Past U de drie punten, die prof. Versteeg aangaf voor de betekenis van „vervulling” eens toe op dit gedeelte van Ex. 23.

1: De ware betekenis van de tocht door de woestijn — de verdere bedoeling die de HERE er mee had — komt aan het licht als Christus komt, die Zijn gemeente beschermt in de woestijn (Openb. 12) en haar brengt naar het beloofde land, het land der rust (Hebr. 4 : 8). Daar werkte de HERE toen al naar toe.

2: zo betekent de vervulling ook afronding. De tocht door de woestijn staat in verband met heel Gods werk.

3: vanuit deze vervulling gaat weer een nieuwe toekomst open. De komst van Christus in de wereld is het einde niet. Integendeel: het evangelie naar Markus zegt: dit is het begin!

Gods Zoon

Niet alleen vanuit de historische situatie kunnen we spreken van de vervulling van Ex. 23 in het evangelie van Jezus Christus. De engel uit Ex. 23 is niet zo maar een engel. De naam van de HERE is in Hem. En wie naar de engel luistert, doet wat de HERE zegt! Bij Hem ook is de macht, om overtredingen niet te vergeven. Deze engel wordt in het O.T. wel genoemd DE Engel des HEREN. Onder deze engel verstaan we de Zoon van God, voor Zijn komst in het vlees.

Ook vanuit dit gezichtspunt valt te spreken van vervulling.

Maleachi 3 : 1

Het tweede schriftwoord, dat Markus in vs 2 op het oog heeft, is een woord van de profeet Maleachi: Zie, Ik zend mijn bode, die voor mijn aangezicht de weg bereiden zal; plotseling zal tot zijn tempel komen de Here, die gij zoekt, namelijk de Engel des verbonds, die gij begeert. De engel uit Ex. 23, die Israël voorging door de woestijn; de engel die de naam van de HERE in zich had; de engel die de macht had, zonden niet te vergeven, komt opnieuw.

In de woestijn moest Israël zich voor Hem in acht nemen en naar Hem luisteren. Nu wordt gezegd: wie kan de dag van zijn komst verdragen en wie zal bestaan als Hij verschijnt? De wan is in zijn hand, predikte Johannes de Doper. En toch: Hij brengt het volk bij de Here: Dan zal het offer van Juda en van Jeruzalem den HERE aangenaam zijn als in de dagen van ouds en als in vroeger jaren. Deze tekst spreekt — en dat ligt in de lijn van Ex. 23 — van zuivering en van herstel. Die beide worden gebracht door het evangelie van Jezus Christus, de Zoon van God.

IN DIT NUMMER

- 213 Ds G. van Atten, De weg des Heren
- 214 Mr J. Meulink, U bent in de kerk geboren?
- 215 Ir Jouke S. Wigboldus, Revolutie in Nederland (3 - slot)
- 217 Ds A. v. d. Dussen, Een gewenste dood (1)
- 218 Ds B. van Smeden, Op de drempel van federatie (2 - slot)
- 218 P. C. van Wijk, Terloops . . .

J. Meulink / Enschede

U bent in de kerk geboren (1)

Kinderen behoren erbij

Wanneer iemand vergeet de deur dicht te doen, vragen we wel eens schertsend, of hij of zij soms in de kerk geboren is. Wanneer men dat aan mij, als kleine jongen, vroeg, was mijn antwoord: ja, bijna wel. De pastorie, waarin ik geboren ben, was n.l. met de kerk verbonden. Een beter antwoord zou echter geweest zijn: ik ben inderdaad in de kerk geboren. Kinderen van het verbond worden in de kerk geboren. De Here heeft immers zelf gezegd, dat Hij niet alleen onze God is, maar ook die van onze kinderen. De deur, waardoor de kinderen van gelovige ouders het verbond binnengaan, is de geboorte. Als teken daarvan ontvangen de kinderen de doop. We plegen hen dan ook doopleiden te noemen. Een niet zo erg gelukkige term, want het zou de gedachte kunnen wekken, dat ze toch maar tweederangs kerkleden zijn. Een gedachte, die ongewild nog versterkt wordt door het feit, dat de predikanten tegenwoordig de jongeren apart pleegt aan te spreken als „jongens en meisjes”. Alsof zij niet tot de gemeente van de Heer behoren. Maar zo is het niet. In Christus is geen man of vrouw, geen blanke of zwarte, maar ook geen kind of volwassene. Kinderen zijn rechtmatige, volwaardige leden van de kerk. Ze zijn even goed als de volwassenen in het verbond van God en zijn gemeente begrepen. Aan hen komt evengoed als aan de volwassenen de belofte van de vergeving der zonden door Christus' bloed en de belofte van de H. Geest, die het geloof werkt, toe.

Daarom hebben ze evenzeer recht op de doop, opdat openlijk en officieel wordt vastgelegd, dat ze leden van Gods verbond en zijn gemeente zijn.

Het is niet zo eenvoudig om over de kinderdoop te schrijven. Achter het verwerpen van de kinderdoop zit nl. een hele gedachtenwereld. Het is niet zo, dat een verwerper van de kinderdoop een gereformeerde is, die alleen maar over de doop wat anders denkt. Neen, over fundamentele zaken als oud en nieuw verbond, besnijdenis, schepping en herschepping, uitverkiezing wordt anders gedacht.

Het is niet mijn bedoeling op al deze vraagstukken diepgaand in te gaan (dat is meer het werk voor een theoloog), maar het is voor het goed begrijpen van de kinderdoop toch wel nodig op het verband van deze zaken te letten. Het in de kerk geboren zijn heeft iets ondoorzichts,

waar velen het moeilijk mee hebben. Toch is het van fundamentele betekenis, dat we geloven en aanvaarden, dat de kinderen erbij behoren. Ze zijn ten volle leden van de gemeente.

Kinderdoop al vanaf het begin

Hoezeer de kinderdoop ook bestrijding ondervond en ondervindt, het staat toch wel vast, dat het dopen van kleine kinderen al in de eerste christelijke kerken gebruikelijk geweest is.

Het was toen ook niet iets nieuws. Israël kende al de proselitendoop aan de kinderen van bekeerlingen uit het heidendom. Kinderdoop is bepaald niet een uitvinding van later eeuwen.

Aan het eind van de 2e eeuw schrijft Irenaeus over de kinderdoop en hij vermeldt het als een bestaand gebruik. Ook in zijn tijd werden bezwaren aangevoerd, maar niet omdat deze doop iets nieuws zou zijn. Zo had een tijdgenoot van Irenaeus kritiek op de kinderdoop. Hij vindt uitstel van de doop nuttiger. Bij

hem was dus geen principieel bezwaar.

Uit de diepgaande studie, die dr A. G. Luiks verrichtte over de bediening van de doop in de Oudtestamentische kerk, blijkt ook dat geen enkel onderdeel van de Noordafrikaanse doophuizen zich verzet tegen de kinderdoop.

De bewering, dat de Oud-christelijke kerk de kinderdoop niet zou hebben gekend en deze een uitvinding uit later tijd zou zijn, is niet houdbaar.

Daarmee is overigens niet bewezen, dat de kinderdoop juist is. Immers niet de traditie van onze vaders is onze norm, maar alleen wat de Schrift ons zegt.

Kinderdoop een omstreden zaak

Over de kinderdoop is in de christelijke kerken vrijwel nooit overeenstemming geweest.

Het is opvallend, dat juist als er inzinking van het geloofsleven komt, er meer bezwaren tegen de kinderdoop rijzen. Men wijst dan op de noodzaak van de persoonlijke geloofsbeslissing en het dragen van eigen verantwoordelijkheid. In het dopen van kleine kinderen meent men iets te bespeuren van het wegnemen van die eigen verantwoordelijkheid.

In deze tijd is de onrust tegen de kinderdoop bijzonder groot. Behalve Doopsgezinden en Baptisten, vandoord tegenstanders, zijn er nu ook Pinkstergroepen, die met verwerping van de kinderdoop, grote na-

druk leggen op het werk van de Geest.

Zij verwijten aan de traditionele kerken, dat deze erg tekort schieten in bezieling en geestkracht.

Ook de bezwaren die Karl Barth tegen de kinderdoop had, hebben op tal van hervormden en gereformeerden invloed gehad.

Het komt nogal eens voor, dat gedoopte kerkleden zich laten „overdopen” in een Pinkstergemeente. Zelf menen zij, dat dit geen overdoop is, maar doop. Zij erkennen dus niet meer de doop, die zij als kind ontvingen. Dat is dan slechts morsen met water geweest.

Devaluatie van de kinderdoop

Kinderdoop is niet meer zo vanzelfsprekend. Dat zal ook wel een reactie zijn op de te grote vanzelfsprekendheid, waarmee de christelijke kerken de doop aan de kinderen bediend hebben. We staan niet meer te beven voor het heilig geweld en de geweldige heiligheid van de doop van onze kinderen.

In ons land en ook daarbuiten worden jaarlijks duizenden kinderen gedoopt, die daarna nooit meer in de kerk komen. Hoogstens nog een keer bij het huwelijk, de doop van hun kind en een begrafenis. In hun levenswandel blijkt er niets van, dat zij eens gedoopt zijn.

En hoeveel kinderen van meelevende ouders geven er ook niet de brui aan als ze groter worden?

In veel kerken is de doop een ver-

pastorale notities

door
H. Amelink

Mannenbroeders

Er zijn memoires verschenen van de hand van het bekende ex-kamerlid M. W. Schakel, nu nog burge-meester van Noordeloos en Hoornaar. De titel is „De laatste der mannenbroeders”. Ik heb het boek nog niet gelezen. Wel er al over gelezen en wat meer zegt de schrijver erover gehoord voor de radio. In een NOS-rubriek en voor de VARA. Toen ik hem hoorde en nadacht over zijn carrière werd ik (weer) met verdriet en bitterheid vervuld. Schakel is een dapper man geweest. Ik heb 27 jaar in de Alblasserwaard gewoond en gewerkt. Je kunt dat niet wonen en werken zonder te horen van de dappere daden van Schakel. Schakel is een vriendelijk man. Schakel is een hulpvaardig mens. Schakel is een groot redenaar. In al die kwaliteiten heb ik hem leren kennen, maar toch denk ik aan hem en aan

anderen met verdriet en bitterheid terug. Ik heb behoord tot een groep mensen die als slagzin hadden „Schakel Schakel in” om hem in de Kamer te brengen. Ik meen me te herinneren dat er in het dorp waar ik woonde meer voorkeurstemmen waren voor Schakel, naar verhouding, dan waar ook. En aan dat resultaat heb ik mijn steentje bij gedragen. En ik heb lang genoeg geleefd om er spijt van te krijgen. Want in plaats van te zijn een tegenwoordiger voor hen die de ruk naar links in de AR-partij niet wilden is hij met anderen geworden tot één van de mensen die de ARP hebben gedood en begraven en laten opgaan in de club die nu het CDA heet. En wat is dat voor een club? Een partij die er op uit is om alle sporen van christendom in onze wetgeving weg te werken. Laten we niet vergeten: het toestaan van abortus, het ontwerp antidiscriminatiewet het komt allemaal van CDA-

zijde. En dát heeft Schakel mogelijk gemaakt door ook 'zijn achterban' het CDA in te loodsen.

Zeker Schakel was daarin niet alleen. Nog meer mensen van de rechterflank van de gereformeerde gezindte hadden daaraan deel.

Mannen die het vertrouwen hadden van de oude AR-mensen. Schakel, Aantjes — merkwaardigerwijs allebei uit de Alblasserwaard en in iets later stadium Goudzwaard, ze hebben allemaal mee gedaan ons de ARP af te nemen. Voor de echte verontrusting, op grond waarvan in ieder geval Schakel in de Kamer kwam, hebben ze kennelijk geen oog gehad.

Ik heb vandaag in de kerk gezongen „Verteer u niet in toornige gedachten, maar beid Gods tijd.” Dat is moeilijk om te doen als je herinnerd wordt aan die mensen waarmee je dacht één te zijn en die toen het monsterverbond met Rome aangingen, waardoor wij nu geregeerd worden door een man als Van Agt, uit wiens mond geen principieel geluid is te horen. En Schakel en Aantjes en Goudzwaard en anderen hadden het kunnen weten, van te voren, dat het CDA niets kon voorstellen.

steende zaak geworden. Men laat de kinderen dopen zuiver op grond van de traditie. Het is een stichtelijke gewoonte, waaraan men zich houden wil. Kinderen worden gedoopt. Dat hoort zo. Maar daarmee is de zaak dan ook afgelopen. Van een christelijke opvoeding is geen sprake meer. Je moet de kinderen toch vrijlaten? Op deze manier kan men aan de doop hoogstens een magische betekenis toekennen.

Kinderdoop zonder christelijke opvoeding is inderdaad een ontarring. Terecht wordt dan ook in de kerk gevraagd de kinderen in de christelijke leer te onderwijzen en te doen onderwijzen.

In een dergelijke situatie is het niet onbegrijpelijk, dat men zich afvraagt, of het wel goed is kleine kinderen te dopen. Welke waarde heeft het nog als die kinderen toch de Here de rug toekeren? Was dat inderdaad geen morsen met water? Was het wel een echte doop?

Dr A. Kuyper heeft indertijd beweerd, dat er alleen sprake is van een echte doop, als de kinderen later Christus gaan volgen. Je kunt dus, als je je kindje laat dopen, niet zeker weten of het inderdaad een echte doop geweest is.

De synode van de Geref. Kerken sprak in 1945, in navolging van Kuyper uit, dat niet-gelovigen geen volle doop ontvingen. Terecht is dit door de Vrijgem. Geref. Kerken verworpen.

Geen kinderdoop?

Velen gaan echter nog verder en zeggen: geen kinderdoop.

Dan krijg je tenminste geen gedooptheidendom.

Overigens zien ze voorbij, dat ook veel volwassenen afvallen. Zijn deze dan niet echt gedoopt?

Als verder bezwaar wordt tegen de kinderdoop aangevoerd, dat in het Nieuwe Testament nergens geboden wordt, dat de kinderen gedoopt moeten worden. Er zou, zo beweert men, alleen sprake zijn van volwassendoop.

De Schrift leert ons toch, zo wordt verder opgemerkt, dat sacramenten alleen voor gelovigen zijn en een klein kind kan niet geloven. Het ligt in de lijn van de Schrift om eerst ons geloof te belijden en dan pas gedoopt te worden. Doop en geloof behoren bij elkaar. Een sacrament zonder geloof heeft toch geen nut? Hoe kan men bij kleine kinderen spreken van een gelovig gebruik van de doop?

Tenslotte wordt nog aangevoerd dat onder het Oude Verbond de besnijdenis betrekking had op de heilige geslachtslinie. Sinds de komst van Christus speelt de geboorte geen rol meer. Het gaat nu om het geloof.

Wat is de doop?

Het is goed om in antwoord op de bezwaren tegen de kinderdoop

eerst even stil te staan bij de vraag wat de doop eigenlijk is.

De doop is een sacrament. Nu is het woord sacrament een niet zo gelukkige term, die in de Bijbel niet voorkomt en gemakkelijk aanleiding tot misverstand geeft. Onder sacrament verstonen de Romeinen de vaandel-eed, waarmee een soldaat ingelijfd werd. Sacrament is daarom al een minder gelukkig woord, omdat bij die vaandel-eed de nadruk valt op wat de soldaat doet.

Door een sacrament laat God ons zien wat Hij bedoelt en geeft Hij ons garantie dat we op Zijn belofte aankunnen. Die belofte is de kwijtschelding van onze schulden dankzij Jezus Christus en het eeuwige leven. Augustinus drukt het als volgt uit: sacramenten zijn als plaatjes in het boek waarin kleine kinderen lezen. Die plaatjes verduidelijken de tekst. God doet dat op een tijd, dat het kind van deze dingen nog niets begrijpt. God wacht niet op de vervulling van bepaalde voorwaarden.

De doop verzegelt Gods vrije genade daad, waarbij God niet wacht op ons begrip en ons geloof.

Door de doop worden wij in relatie met Christus gesteld.

Doop en besnijdenis

Van beslissende betekenis is, dat de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen is. De kleine kinderen, zo zegt onze belijdenis, moeten gedoopt worden. Ze moeten door het teken van het verbond in de christelijke kerk ingelijfd worden, zoals dat onder het oude verbond door de besnijdenis gebeurde.

De besnijdenis werd in Israël als teken van het verbond aan de kinderen voltrokken. Zo ontvangen in de christelijke gemeente al de kinderen voltrokken. Zo ontvangen in teken dat ze bij de gemeente behoren.

Besnijdenis en doop hebben een gelijke betekenis. Ook de besnijdenis

sloeg niet alleen, zoals wel gezegd wordt, op het tegenwoordige leven. Neen de besnijdenis was bovenal een teken van Gods genadeverbond. Beide, besnijdenis en doop, worden door de Schrift ook een zegel genoemd.

In dit verband is van bijzondere betekenis Coll. 2:11-12: „In Hem (Christus) zijt gij ook met een besnijdenis, die geen werk van mensenhanden is, besneden door het afleggen van het lichaam des vlezes, in de besnijdenis van Christus, daar gij met Hem begraven zijt in de doop.”

Hier wordt de doop aangeduid als de vervulling en dus de afschaffing van de besnijdenis. Tegenover de besnijdenis, werk van mensenhanden, wordt hier geplaatst de besnijdenis van Christus in de doop.

De besnijdenis betekent de belofte, de doop de vervulling. Deze besnijdenis is vervuld door de bloedstorting van Christus.

(wordt vervolgd)

Jouke S. Wigboldus / Wageningen

Revolutie in Nederland (3 - slot)

De recente storm rondom de anti-discriminatie wet als onheilspellend voorteken

II. WAT ZIT ER AAN VERLEDEN ACHTER ?

Ja, wat zit er achter de anti-discriminatie wet en achter de verschillende reacties daarop? Nog minder dan bij het eerste vraagpunt kan een uitgebreid antwoord worden gegeven. Ik concentreer me op wat het dichtst bij huis en heden is.

Zoals reeds gezegd, wortelt de anti-discriminatie wet in de eerste zondeval. De onder ons meest bekende westerse achtergrond is die van de Verlichting en de Franse revolutie, twee eeuwen geleden. Door de levenslange strijd van Groen van Prinsterer tegen 'ongeloof en revolutie' bleven twee leuzen van het einde der 18e eeuw onder ons bekend. Vertaald luiden ze: 'geen God en geen meester!' en 'vrijheid, gelijkheid en broederschap!' In die lijn wilden de humanistische voorstanders van het discriminatieverbod de autonome mens, het zgn. individu, zijn gang laten gaan. Men verheerlijkt dat wat de bijbel in rampzalige wetteloosheid en bandeloosheid ziet uitkomen en ontwaarden. Zolang echter minder dan een kwart van de Nederlandse bevolking zich tot deze humanistische visie bekende, vloede er voor de wetgeving niet veel bloed uit.

Reeds in de eerste helft van de 20e eeuw deed zich — na het wonder van de 19e eeuw — een geestelijk verval voor, dat de weerstand van de orthodoxen tegen de zojuist geschetste visie ondermijnde. Toch begonnen hun invloedrijke leidlieden pas omstreeks het midden van de 50er jaren overstag te gaan in dogmatiek en ethiek, om tenslotte in de 70er jaren massaal de ideologie van vrijheid en gelijkheid te huldigen. Ik kan dit proces onmogelijk voor u schetsen, maar noem kortweg een paar verschijnselen van recente datum. Begin 60er jaren werd de theologie van 'God is dood' niet aanvaard in de leer, maar veelszins wel in het leven van het gros der zgn. confessionelen. Beter kan men zeggen, dat het Godsgeloof op grote schaal een dode letter ging worden.

Verkapte vormen van modernisme en evolutionisme staken de kop op. Men wilde het geloven in het koninkrijk Gods hier en nu tot aanschouwen maken, door maatschappijhervorming of -revolutie die samen met ongelovigen zou kunnen worden voltrokken. Horizontalisme begon het tweede gebod voor het grote gebod te houden. Dit alles liep uit op een officiële aanvaarding van de Schriftkritiek door de Gereformeerde synode. Toen op die manier God eenmaal 'monddood' was gemaakt, konden het gebod, het gezag en de geschiedenis onbelemmerd worden belaagd. Het anti-messianisme 'laat ons zijn banden verscheuren!' (Psalm 2) begon in de grote kerken verhuuld en niet bewust, maar wel in feite op te klimmen. Synodebesluiten over ontwapen-

ning en homoseksualiteit spraken voor de aandachtige buitenstaanders boekdelen, terwijl vele binnenstaanders zich door de plaatselijke prediking murw gemarteld begonnen te voelen. Momenteel houdt nog slechts een procent of vier van de tweede Kamer ongecompromitteerd stand tegen de anti-discriminatie wet. Is dat alles? Gelukkig niet helemaal. Merkwaardig genoeg riep eind 1980 uitgerekend een geestelijke na-zaat van de Verlichting op tot bezinning en een zekere heroriëntatie. Mijn oud-leermeester, de socioloog prof. dr E. W. Hofstee, gaf toen namelijk in Wageningen afscheidscollege onder de treffende titel: „Vrijheid, gelijkheid en eenzaamheid”. Hij signaleerde een schier alomtegenwoordig hyperindividualisme, waartegen zelfs 'groot-con-

fessioneel' — verzwakt tussen de wereldoorlogen — sinds het midden van de eeuw snel al minder weerstand wist te bieden. Hofstee erkende het hyperindividualisme niet als een wettig kind van het streven naar vrijheid en gelijkheid, maar wel als de oorzaak van vereenzaming in plaats van verbroedering.

Zoals gezegd, beginnen sinds kort ook meer en meer leden van de sterk door revolutie aangetaste kerken in opstand te komen. Zij volgen de leidlieden, die zich al jarenlang sterk van hun achterban hadden vervreemd, veel minder voetstoots dan tevoren. Bovendien midden de gealarmeerde evangelischen de politiek sinds vorig jaar aanmerkelijk minder dan tevoren.

Kan door deze kentering het op hol geslagen paard nog tot stilstand worden gebracht, of is er zonder verdiepte strijd geen houden meer aan?

De Ned. Geref. Kerken

Voordat op die vraag wordt ingegaan, eerst het een en ander over onze Ned. Gereformeerde Kerken. Wat zit er achter onze vrij matte houding tegenover de anti-discriminatiewet? Verklaart de kleinheid van ons getal genoegzaam, dat onder ons geen alerte reageerder als de Chr. Gereformeerde prof. dr. W. H. Velema opstond? We dreigden tussen de wal en het schip van de voor- en tegenstanders der wet terecht te komen. Wat is de oorzaak daarvan? Een zuiverder onderscheiden dan dat van de voor- en tegenstanders, of meer een halfheid? Mijn inleiding wil een begin van antwoord op die vragen geven. Wat nu volgt, is met enige overdrijving en generalisatie gezegd, om eventuele slapers in uw midden wakker te schudden.

Dat wij ons overrompeld gevoeld hebben door wat in januari voorviel, is niet te verontschuldigen. De orthodoxe protestanten golden, als een gewaarschuwd man, voor twee. Zij zijn in het Nederlands in 1965 en in 1975 indringend gewaarschuwd voor het nabije oordeel over de westerse revolutie in de theologie en ethiek, door een ware profetes, de Duitse dr. Basilea Schlink. Deze evangelische moeder-overste van de Marienschwestern signaleerde een andermaal de opstand tegen God en de zedenverwilderings, die vanaf het uiteinde der 50er jaren internationaal om zich heen begonnen te grijpen en die in Amerika vanaf 1972 scherpe wetgevingsconsequenties begonnen te krijgen. Zij schreef: „Bekering geeft volmacht tot priesterlijke voorbede, dat het oordeel kan opschorten.” Ondanks de alarmerende titel „En niemand wil het geloven”, drong haar boodschap niet tot ons door.¹²⁾

¹²⁾ In 1964 werd „Und keiner wollte es glauben” geschreven en in 1975 verscheen het in magazine-vorm „De realiteit”.

Waren wij te afgesloten en in eigen kring opgesloten, om dit profetisch woord te kunnen horen en bewaren? Of viel de boodschap niet op, omdat iets dergelijks reeds uit ons eigen midden had opgeklonken en ter harte was genomen? Gezien onze flauwe reactie van januari is dit laatste niet erg waarschijnlijk. Behoren wij misschien te zeer tot de lichte gereformeerden, als erfgenamen van het vrijwel een eeuw oude neo-calvinisme met zijn cultuuroptimisme en activisme, om de geesten goed te kunnen beproeven? Of moeten we historisch wat dichter bij huis blijven?

De zgn. reformatie van de 30er jaren heeft ernstige kritiek uitgeoefend op de leer van de veronderstelde wedergeboorte, maar in hoeverre zijn de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken wedergeboren tot een levende schrik en hoop? Waarvoor kon het gebeuren, dat we ons als vrijgemaakten in onderlinge kerktwisten verteerden op een zo kritiek moment van de hedendaagse geschiedenis? Hoe lang zullen we elkaar nog als zondebok nodig vinden? Was er bij de latere binnenverbanders alleen maar krampachtig kerkisme in het spel en waren de latere buitenverbanders geheel vreemd aan vrijbuitendependentisme? Sloeg de ene partij niet in een vrij hard profetisme en de andere partij in een half zacht pastorisisme door? Hoe velen van ons, die Ned. Gereformeerde werden, zetten zich min of meer af tegen hun eigen verleden (wat geen garantie voor bekering is)? In reactiehouding neigden wij tot een werelds roemen in eigen ruimheid, tot een onbijbelse tolerantie en tot een onvruchtbaar informalisme.

Dit alles, gepaard met matheid door krachtverspilling, maakte ons bijzonder weerloos voor de revolutiegeest die over ons spoelde. Hoe konden zij, die zich in het kerkelijk leven vooral tegen wetticisme keerden, in het maatschappelijk leven speciaal voor weteloosheid op hun hoede zijn?¹³⁾

Gingen we ons niet veelszins kneuterig koesteren in een eigen, gelukzalig kerkwereldje? De natuur was sterker dan de leer en dus gedroegen we ons als een vrij exclusieve ware kerk; geen woorden maar daden! In het self-made paradijsje kon

¹³⁾ De discussie na mijn inleiding betrof onder meer het ontbreken van vooraanstaande Ned. Gereformeerden op het appel in januari (afgezien van hen die in het kader van de E.O. actie voerden). Het ontstaan van een zekere matheid na 1968 werd wel in verband gebracht met verootmoediging. Een ander wees op het zwijgen uit verslagenheid, omdat het protest hoegenaamd niet kan opwegen tegen het vele dat reeds is misgegaan in Nederland, zodat meer aan het gebed zal moeten worden gedacht. Ik denk, dat veel overhaast en onzuiver spreken in het verleden heeft geleid tot een nu te lang zwijgen en een spreken dat van de ene in de andere onzuiverheid verviel. Toch zou uit de lessen van enerzijds eind 60er jaren en anderzijds begin 1982 wel iets goeds geboren kunnen worden.

uiteraard geen maranatha-roep weerklinken, daarvoor schermde we ons te zeer af van de boze wereld, als zout in het vaatje. Hoe boos die boze wereld wel was, dat ontging ons ook hoe langer hoe meer. Vanwaar toch onze drang naar zelfbevrediging?

Ieder ouderechtpaar en iedere leermeester laat veel van de opvoeding resp. het onderwijs bestaan uit het geven en begeleiden van praktische oefeningen. Maar onze kerken — en andere — verschrallen nog steeds door een soort rationalisme en individualisme. De oudsten laten graag smullen van een goede prediking, maar laten de praktijk der godzaligheid van de schapen (tucht zowel als troost) zeer overwegend aan het particulier initiatief over. Hoe velen onder ons zijn overwegend als schapen zonder (onder)herder? Biechten en vasten staan bij ons laag genoteerd. Zouden daaronder de schuldbelijden voor de Heer en de gebedsworsteling voor zijn aangezicht niet lijden? Is het wel wijs, om in zo'n situatie naar buiten te gaan voor evangelisatie? Kunnen we zo de revolutiegeest van onze tijd ooit prijs geven?

Het vuur van de sociale en culturele revolutie is ontstoken in de nieuwere sociale wetenschappen. Wij reformatorische christenen nemen daarvan weinig kennis, meer aangetrokken als wij ons voelen tot de wetenschappen van natuur en techniek, economie en recht. Toen de schaduwen van de welvaartsmaatschappij vielen, stonden we met onze (zelf)kritiek bijtijds klaar, zonder echter voldoende te beseffen, dat het hoofdfront van de menselijke hoogmoed intussen naar de welzijnsmaatschappij was verschoven. De evangelischen mogen bijna compleet buiten de wetenschapswereeld staan, zij deden als gezegd dan toch maar veel praktische kennis van de noden en zonden der onwelzijnsmaatschappij op, wij niet.

U zult nu misschien wel verstaan, dat ik mijn hart vasthoud voor de jongeren onder ons. Als zij eenmaal op ons introverte wereldje uitgekeken raken of anderszins daarvan losgeweekt worden, zullen ze dan niet meer massaal en fervent dan nu al het pad van de verloren zoon opgaan? En voor zover zij het wel onder ons uithouden, zouden zij wel eens als straks leidende generatie ten dele de verloren zoon kunnen gaan nabootsen en ten dele het beeld van diens oudere broer kunnen gaan vertonen. Ik weet het, wie van ons allen is vrij van deze uiteenlopende soorten ontkerstening! Maar ik vrees een verdere profilering ervan en Gods oordeel daarover.

III. WAT STAAT ONS IN DE NABIJE TOEKOMST TE WACHTEN?

De anti-discriminatiewetgeving is, zo hoop ik u duidelijk te hebben

gemaakt, geen incident maar een symptoom van dieper zittende en breder werkende revolutie. De diepte werd in het voorgaande verkend, de breedte laat ik rusten. Wat staat ons nu als volk en christenheid van Nederland te wachten?

We zijn — op de gemeenteavond in Apeldoorn — begonnen met de lezing van Mattheüs 3 : 1-12, omdat ik vrees dat het oordeel begint bij het huis van God. In het jaar 70 werden de zonden van de puur heteroseksuele Joden bezocht, eeuwen voordat de sterk homoseksuele Romeinen onder Gods oordeel door gingen. De situatie van toen is voor een belangrijk deel onvergelijkbaar met die van nu. De westerse beschaving is immers momenteel niet een spoedig gekerstend maar een spoedig ontkerstende cultuur. Naar mijns inziens ligt de bijl, naar wijzen van het evangelie, wel primair aan de wortel van het vergaand vruchteloze christenvolk. Misschien is er nog hoop, voor en door de rest die op de knieën valt. Wellicht gaan ontreddende zondaars van buiten de kerken ons voor in het koninkrijk der hemelen.

Onze tijd baart en vreest het doemdenken, niet toevallig! We hunkeren naar hoop. Maar we stoppen onze oren toe voor het refrein: „Heden, nu gij toch immers zijn stem hoort, verhardt uw harten niet!” Net als Nicodemus willen wij christenen zonder de Doper, met zijn bad der wedergeboorte, naar de Messias, met zijn afkondiging van het jubeljaar. Zeggen we niet tegen de Jehovagetuigen en dergelijken: „we zijn al bekeerd”? Toch weten we het diep in ons hart zo goed, dat er slechts één weg tot het leven is, die welke de dood niet probeert te omzeilen, de kruisweg waarop het hart verbroken en de geest verbrijzeld wordt, de weg waarop het 'geloof alléén' en 'Christus alléén' werkelijkheid wordt.

Naarmate we die weg gaan, zullen we ons in Christus de nood en schuld kunnen aantrekken van ons Nederlandse volk, dat bezig is de laatste geestelijke reserves aan te spreken.

Rectificatie — In de twee voorgaande afleveringen van deze artikelen zijn enkele zinstorende fouten geslopen. In de eerste aflevering onder „Inleiding” — 'van denken van moeten we' = 'van denken, wat moeten we'.

Aflevering 2, noot 5 — 'God de Moeder' de verering' = 'God de Moeder' van Elaine Pagels: „De gnostische evangeliën” (vert. 1980). Een herleving van de verering’.

Onder „Huwen-hokken” — 'Ik laat de ter sprake' = 'Ik laat de vaak ter sprake'.

In noot 10 — 'essays' (81), uitgegeven door The Cambridge Women's Studies, Group' = 'essays (1981), uitgegeven door The Cambridge Women's Studies Group'.

In noot 11 — 'meer vrijwillige iets als' = 'meer vrijwillige plichtsbetrachting! het ontbreken van iets als'.

Een gewenste dood (1)

(n.a.v. H. M. Kuitert, Een gewenste dood; een uitgave van Ten Have, Baarn)

Inleiding

Aan de reeks publikaties over euthanasie voegde dr H. M. Kuitert, hoogleraar in de ethiek en dogmatiek aan de theologische fakulteit van de VU, in 1981 een boek toe dat hij noemde „Een gewenste dood”. Hoewel hij er hier en daar blijk van geeft zich ook op de hoogte te hebben gesteld van de medische kant van het probleem, moet zijn publikatie uiteraard voor alles worden beschouwd als een bijdrage tot de theologische bezinning. Hetzelfde geldt voor deze bespreking van het boek; zij richt zich vrijwel uitsluitend op de levensbeschouwelijke en theologische uitspraken die de auteur doet.

Ervaringstheologie

Voor een goed verstaan van de positiekeuze van de schrijver is het noodzakelijk iets te weten van het grondpatroon van zijn theologisch denken. In eerdere boeken is hij daar uitvoeriger op ingegaan (vgl. „Wat heet geloven?”, Baarn 1977), maar ook in dit boek komt regelmatig om de hoek kijken dat hij een *ervaringstheoloog* is. Enkele citaten ter toelichting: „Het christelijk geloof haakt in op wat wij als mensen ervaren. Dat is ook het geval wanneer we over het geloof in God de Schepper spreken. Daar zit de *ervaring* achter dat het goed is om te leven en *het geloof* dat die ervaring niet in de lucht hangt: het leven is een geschenk van God de Schepper.” (82) „Het geloof in God is neerslag van menselijke ervaring. Zonder het woordje God heeft de menselijke ervaring zich niet uit kunnen drukken.” (107) Uit uitspraken als deze blijkt, dat voor Kuitert de ervaringen die wij de mensen in het leven en in deze wereld opdoen, bepalend zijn voor de inhoud van het christelijk geloof. Wat in de bijbel staat is dat niet zonder meer. „Anders dan de klassiek christelijke traditie — Paulus inclusief — is de dood voor ons niet langer een binnendringer in een oorspronkelijk goede schepping, maar is hij een deel van de goede schepping.” (89) Omdat onze ervaring op sommige punten een andere is dan die van Paulus, is volgens Kuitert dus ook de inhoud van het geloof op sommige punten voor ons anders dan voor Paulus. Het is duidelijk dat in deze visie het Schriftgezag een andere inhoud krijgt. Kenmerkend voor de wijze van argumenteren in dit boek is dan ook het terugvallen, niet zozeer op het „Er staat geschreven”, als wel op het waardeoordeel dat mensen vellen o.g.v. hun gezamenlijke kennis en ervaring. Heel typerend spreekt Kuitert over het 6e gebod, „Gij zult niet doodslaan”, als over „een regel die een besef onder woorden brengt dat in alle culturen van alle tijden levend is geweest en nog leeft” (33/34). De norm wordt, volgens deze formulering, niet van buitenaf opgelegd, maar komt bovendien op de ervaring. Let wel: daarmee is niet gezegd dat Kuitert vindt, dat wij zelf onze normen scheppen. Hij stelt alleen, dat wij voor de bepaling van wat God wil zijn aangewezen op de inzichten en gevoelens die wij in onszelf aantreffen. Wat anderen zeggen en wat de bijbel zegt kan ons helpen, die inzichten en gevoelens te verdiepen, aan te vullen en te corrigeren. Maar voor een beroep op de Heilige Schrift als een instantie buiten ons is in deze theologie geen plaats.

Definitie

Genoeg voorlopig over dit grondpatroon in Kuiterts denken; in het verdere van deze bespreking zal er op worden teruggekomen. Nu eerst aandacht voor de *definitie* die hij geeft van het begrip 'euthanasie': „Euthanasie is een opzettelijk levensverkortend handelen (inclusief het opzettelijk nalaten van handelen) door een ander dan de betrokkene, op diens verzoek.” (29) In deze omschrijving valt allereerst op, dat de schrijver een levensverkortend handelen dat niet op verzoek van de betrokkene plaats vindt, geen euthanasie wil noemen. Hij verwerpt dan ook ten stelligste de gedachte, dat een pleidooi voor euthanasie het gevaar met zich mee brengt, dat het le-

ven van oude mensen wel eens tegen hun zin bekort zou kunnen worden. Nee, het euthanasie-debat kan eenvoudig niet gaan over de mogelijkheid, dat „levensverkorting door middel van een zachte dood niet op verzoek geschiedt, terwijl betrokkene wel in staat is zich te uiten.” (63) Verder maakt Kuitert duidelijk dat hij alleen van euthanasie wil spreken, als het verzoek komt van iemand die zichzelf niet kan helpen (29); daarom acht hij toevoegingen aan de definitie als „in de stervensfase”, „bij ongeneeslijke ziekte” of „bij ondraaglijk lijden” niet noodzakelijk. Tenslotte valt op, dat in de definitie de twee soorten euthanasie die wij kennen als actieve en passieve euthanasie, samen worden genomen. Dat gebeurt niet toevallig: „Laten is een bepaalde uitleg die wij aan doen geven. Niet de onderscheiding of iemand iets doet dan wel iets nalaat is beslissend maar veeleer wat hij met zijn handelen bedoelt — of we het nu een doen of een laten zullen noemen.” (40) Maar ziet de auteur zo niet over het hoofd, dat er toch een verschil is tussen ophouden iemand te behandelen en iemands leven daadwerkelijk verkorten? Nee! „De onderscheiding (actief-passief, vdD) is zinvol omdat er grenzen aan onze bemoeienis zijn. We moeten van ophouden weten als het om ingrijpen gaat.” (42) Kuitert wil alleen niet van euthanasie spreken als een arts de tijd gekomen acht om terug te treden. Door zo te definiëren bereikt hij, dat de vraag naar het geoorloofd zijn van het beëindigen van het leven van b.v. zwaar gehandicapte baby's, helemaal los komt te staan van de vraag naar het geoorloofd zijn van het beëindigen van het leven van mensen die daarom vragen. Achtereenvolgens zullen nu de antwoorden die de schrijver op beide vragen geeft, besproken worden.

Zelfbeschikking

Eerst het laatste. Is het geoorloofd om iemands leven op diens verzoek te beëindigen, als hij/zij daar zelf niet toe in staat is? Ja, zegt Kuitert; wanneer vast komt te staan dat zo'n verzoek volkomen vrijwillig en na rijp beraad gedaan wordt, mag je het niet afwijzen. Wij mogen nl. niet beschikken over het leven en de dood van een ander, in het algemeen gesproken. Een mens moet daar zelf over kunnen beschikken. Daarmee valt het woord, dat in dit boek een voorname rol speelt — het is ook in de ondertitel opgenomen: zelfbeschikking.¹⁾ „De vrijheid over mijn leven en dood te beschikken komt alleen mijzelf toe en is gebaseerd op het recht om over mijzelf te beschikken.” (69) De schrijver hamert zo op het recht op zelfbeschikking, omdat hij zeer geducht is voor een samenleving waarin de mens zijn vrijheid kwijt raakt. „Er zou niet zo om zelfbeschikking worden geroepen als dokters niet zo over je beschikken.” (32) Daarom: „Het woordje zelf in zelfbeschikking staat niet tegenover God (...) maar het staat tegenover de anderen.” (68)

De vraag, die een gelovige nu op de lippen brandt, is natuurlijk, of het recht op zelfbeschikking wel een plaats kan hebben in een christelijke levensbeschouwing. Als je belijdt, dat God de Schepper en Eigenaar van het leven is, en dat Hij in Zijn voorzienigheid onze dagen bepaalt, kun je dan volhouden dat wij het zijn die over ons leven en over onze dood mogen beschikken? Ja, zegt Kuitert, waarom niet? Die belijdenis heeft toch nooit uitgesloten de erkenning van onze verantwoordelijkheid? Schept God niet het menselijk leven langs de weg van het besluit van een man en een vrouw, om huwelijksgemeenschap met elkaar aan te gaan? Zelfbeschikking kan ingaan tegen Gods beschikken over ons, maar dat hoeft niet. „Het geloof dat ons leven een gave van God is verzet zich niet tegen het beschikken over onszelf maar tegen willekeurige, niet zorgvuldig overwogen zelfbeschikking. Lichtvaardige zelfbeschikking is één ding; als mensen na beraad, gebed en gesprek tot de overtuiging komen dat ze niet verder willen en van God ook niet verder hoeven, is iets anders.” (84) Door zo het element 'zelf' af te zetten, niet tegen God maar tegen de ander, maakt de auteur dat het begrip 'zelfbeschikking' inderdaad ingepast kan worden in de woordenschat van het christelijk geloof. Zoals prof. dr J. T. Bakker het formuleert in het Gereformeerd Weekblad (Kok) van 22-1-1982, hoeft het niet langer gewantrouwd te worden: „De zelfbeschikking zou verstaan moeten worden als een moment in Gods beschikken over mij.” Hij blijft op deze wijze echter een formeel begrip. Inhoudelijk zegt het niets. Wannéér hoeven we van God niet verder? Hoe stel je Zijn beschikking vast? Anders geformuleerd luidt de vraag: wat zijn de normen waaraan wij ons inzake ons eigen leven en onze eigen dood moeten houden, wil onze beschikking deel uit maken van Gods beschikking?

(wordt vervolgd)

¹⁾ De ondertitel luidt: euthanasie en zelfbeschikking als moreel en godsdienstig probleem.

DS VAN DEN BRINK vermeldt in zijn artikelen een zekere terughouding zowel bij de CGK als bij de NGK, als het er om ging nader tot elkaar te komen. En één van de redenen aan NGK-zijde was: de interne CG-problematiek.

Zelf heb ik mijn artikel in Ambtelijk Contact, 20e jrg. nr. 7, pag 655 v.v., reeds iets gezegd over de mogelijkheid dat niet ieder er zo gebrand op is samen met de CGK tot eenheid te komen. Wie jarenlang, misschien wel, zoals ik, zijn leven lang lid is geweest van de CGK, heeft er heus geen behoefte aan de loftrumpet te steken over zijn kerk. Als het er om zou gaan op

te sommen wat er zo al mis is in die kerken, dan zou ik een lange reeks artikelen kunnen schrijven. En ik kan er best inkomen dat sommigen die kerk verlieten en nog verlaten. Waar kom je terecht als je één wordt met de CGK? Nu voel ik er niets voor om een dergelijke opsomming te geven. Dat doe ik wel in

alle stilte in de momenten dat ik moedeloos tegen mijn kerken aankijk. En gelukkig helpt mij dan ook weer de wetenschap dat de kerk, ook de CGK, niet een zaak van mij is, maar van de Here Jezus Christus, die mij in die kerk geroepen heeft om zijn werk te doen. Voor Hem is wat in de kerk fout is, nog veel verdrietiger dan voor mij. Zo lang Hij zijn kerk niet opgeeft, ga ik maar weer door. Zo ben ik meteen af van de vraag of het bij anderen erger of minder erg is. Niet vanwege een vergelijking, waarin de keus aan mij is gelaten, maar vanwege Gods leiding in mijn leven ben ik CG. Daarom heb ik ook de „lasten te dragen” van de CGK en daarom ben ik erg blij met wat ds v. d. Brink schrijft over het elkanders lasten dragen, ook bij een federatie. In de kerk zal het nooit anders kunnen, denk ik.

Wat die „gesloten kansels” betreft, moeten we die zaak nuchter bezien. Als iemand toegelaten wordt tot de dienst des Woords, betekent dit niet dat hij zonder meer recht heeft op de toegang tot alle chr. geref. kansels, maar eigenlijk alleen maar dat de kerkeraden hem mogen vragen voor de prediking en sacramentsbediening. Pas de beroepsbrief geeft rechten aan de beroepene. Een kerkeraad kan dus vrij iemand niet tot de plaatselijke kansel toelaten, zonder zich daarvoor bij enige instantie te moeten verantwoorden. En hij kan daartoe wel eens redenen hebben, ook zonder dat de rechtzinnigheid van de betrokken dienaar daarbij in geding is.

Maar wanneer dit sluiten van de kansel een kwestie wordt waarin een bepaald systeem te ontdekken valt, is het natuurlijk anders. Dan gaat het niet maar om eigenaardigheden van een enkele persoon. Niet een bepaalde prediker, doch een bepaalde prediking is dan in geding. De narigheid in de CGK is, dat bij alle geklaag hierover nimmer man en paard wordt genoemd. Voor zover ik weet is dienaangaande nog nimmer een klacht in de kerkrechtelijke weg ingediend. Daarom blijft het bij een algemeen veroordelen op grond van wat wordt gehoord of eventueel geconstateerd. Ik betreur deze gang van zaken zeer.

Daarbij komt dat waar deze zaak wel aan de orde gesteld is, n.l. op ambtsdragers-conferenties, zowel classicaal als landelijk, het heel erg moeilijk, blijkt elkaar te verstaan en daarmee elkaar recht te doen.

Dat wil niet zeggen dat ik om de feiten heen wil. U als NGK hebt er recht op, als u deze klachten hoort en leest, er meer van te weten. Want het gaat om niets minder dan de geestelijke leiding, die door de prediking aan de gemeente wordt gegeven. Om die reden is reeds vele jaren bij de samensprekingen door de CGK de prediking aan de orde gesteld. En geheel terecht doet u het ook.

Eenvoudig is het intussen niet. Zelf lees ik van mijn collega's in de CGK nu en dan een preek of een meditatie. En ik kom er tegen, zowel in De Wekker als in kerkbodes, waarvan ik ronduit moet zeggen dat ze mij allerminst aanstaan. Er zijn er waarin het feit dat ook kerkmensen met een keurige levenswandel vreem-

delingen van het leven der genade kunnen zijn, niet aan de orde komt. „Een poeslief evangelie”, zoals ds Velema het noemde. Er zijn er ook waarin de noodzaak van wedergeboorte telkens wordt genoemd, maar de kracht Gods tot wedergeboorte en de weg erheen wordt niet gewezen.

Dus helemaal geen evangelie. En dit lees ik ook wel van collega's die in eigen kring erover jammeren dat het zo oppervlakkig in onze kerken toe gaat. Die telkens uitroepen dat het werk van de Heilige Geest in de prediking wordt gemist, maar die het presteren om de Heilige Geest niet eens te noemen.

Maar is dit nu werkelijk het karakter van hun totale prediking? Om dat te zeggen zou ik meer moeten weten, al vrees ik dat het zo is, ook om wat ik zo nu en dan wel eens over hen hoor. Ook van mensen die ik ken als bekwaam om goed te onderscheiden. Zijn er Aquila's en Priscilla's met hen aan de praat (Hand. 18 : 28)? Ik hoop het. Moet ik niet alleen die predikers wantrouwen, maar ook hun kerkeraden? En misschien hun classes en visitatoren?

Het terecht aan de orde stellen van deze zaken door de NCK zal heus de CGK wel in enige verlegenheid brengen. Dat is niet erg. Dat moet de kerk — indien zij waarlijk naar gereformeerde belijden kerk wil zijn — kunnen verdragen. Want de last, die wij van elkander moeten dragen, mag nimmer bevatten de uitholling of verloochening van het gehele evangelie en dus geestelijke misleiding van het volk Gods. De CGK heeft in alle samensprekingen, eerst met de Gereformeerde Kerken, daarna met de Gereformeerden binnen verband, en vervolgens met de Nederlands Gereformeerden, niet geschroomd hierover elkaar vragen te stellen. Het zou wel heel vreemd zijn als de CGK zich van deze vragen, maar nu tot haarzelf gericht, zou afmaken.

Het gesprek zal er niet gemakkelijker op worden. Maar ik geloof dat de liefde tot Gods waarheid er toe roept. Op de weg van het herkennen en erkennen van elkaar zal het herkennen en erkennen van eigen gebreken niet gemist kunnen worden.

Terloops.....

door P. C. van Wijk / Zaltbommel

Mijn Vader werkt

OPENINGSWOORD
JEUGDDAG 1982

Werken, arbeiden is voor God niet vreemd. En voor de Here Jezus ook niet. God is met Zijn werk begonnen 'in de beginne'. In de schepping laat God Zijn almacht zien. Als de schepping is voltooid — en dus ook de mens is geschapen — kan Hij constateren dat alles wat Hij deed goed was. Omdat het goed en af is kan God daarna gaan rusten. Hij rust op de zevende dag. Die zevende dag wordt door Hem gezegend en geheiligd (Gen. 2 : 3). Zoals het werken van God volkomen was, was ook Zijn rust volmaakt. De rust van de zevende dag is de rust van de sabbat. Het is een geweldig iets dat God deze rustdag aan Zichzelf en aan de mens heeft gegeven. Het is zó geweldig dat de schrijver van de brief aan de Hebreeën de rust van de zevende dag in verband brengt met de eeuwige rust straks na Jezus' wederkomst.

In Hebr. 4 staat dat er een sabbatsrust overblijft voor het volk van God. En de schrijver voegt er aan toe: 'Want wie tot zijn rust is ingegaan, is ook zelf tot rust gekomen van zijn werken, evenals God van de Zijne'. Tot die rust ingaan gaat niet vanzelf, dat brengt spanning mee, we moeten op onze hoede zijn en er ernst mee maken (Hebr. 4 : 1, 11).

—o—
In Johannes 5 wordt ons een verhaal verteld dat in tegenspraak schijnt met wat ik zo juist zei. Het verhaal gaat over Jezus die op de sabbat iemand beter maakt. Het is een bekend verhaal, het verhaal van een man die lam is en in de badinrichting Betsaida op genezing hoopt. Hij wacht al 38 jaar op het moment dat hij als eerste in het water zal kunnen gaan, nadat een engel dat water in beroering heeft gebracht. Maar steeds is hem iemand voor, telkens komt hij te laat. Geen wonder als je niet lopen kunt. Blijkbaar is niemand op het idee gekomen die man eens te helpen. Maar dan komt Jezus en Hij maakt die man gezond, zonder dat er water aan te pas komt. Die man hoeft alleen maar op te staan en te gaan lopen. En dat gebeurt. Jezus moet het heil brengen en laten zien en zó moet Hij bezig zijn met het werk van Zijn Vader. En bij dat werk kan geen sabbat Hem in de

weg staan. De lamme man kan lopen en hij gaat met zijn matras gelukkig uit de badinrichting, Jeruzalem in.

Het lijkt allemaal zo mooi, maar juist dán is er een levensgroot conflict. Eigenlijk zou iedereen dankbaar moeten zijn. Voor de joden echter is deze genezing op sabbat een niet te verteren zaak.

Dat Jezus zieken geneest is al moeilijk voor hen, maar dat Hij het zelfs op de sabbat doet past helemaal niet in hun godsdienstig denken en handelen. Een zieke op sabbat beter maken, die man zijn matras laten dragen, dat gaat niet, dat is werk in plaats van rust. De joden lijken het gelijk aan hun kant te hebben. Maar Jezus stelt hen duidelijk in het ongelijk. Hij verbindt Zijn werk — ook dat van op de sabbat — met het werk van Zijn Vader. Hij zegt: 'Mijn Vader werkt tot nu toe en ik werk ook'. Jezus wil hiermee zeggen dat Hij in Zijn werk Zijn Vader volgt. De Zoon kan immers niets van Zichzelf of Hij moet het de Vader zien doen (Joh. 5 : 19). De preek die Jezus in aansluiting op deze opmerking houdt is de moeite van het lezen zeker waard (Joh. 5 : 19-47).

—o—

Door deze genezing op de sabbat laat Jezus zien dat er met Zijn komst iets is veranderd. De tijd van allerlei geboden en verboden betreffende de sabbatsviering is voorbij. Jezus maakt de dingen nieuw en zó plaatst Hij het gebeuren op de sabbat in het licht van het evangelie, van het heilswerk van God. Jesaja 35 gaat in vervulling, dát moeten de mensen gaan zien: blinden zien, doven horen, lammen lopen. Het heilswerk doorbreekt het oude sabbatsgebed en geeft er een uitbreiding aan. De joden beweren dat Jezus de werken van God niet doet omdat Hij op sabbat een zieke beter maakt en iemand een matras laat dragen. Jezus laat zien dat dát nu juist het nieuwe is dat Hij brengt, dat christelijke vrijheid heenreikt óver het oude sabbatsgebed.

—o—

Jezus werkt de werken van Zijn Vader. Hij gaat de weg van het lijden, maar ook de weg van de heerlijkheid. Hij neemt mensen met Zich mee, van begin tot eind. We denken vandaag aan Zijn hemelvaart. Jezus ging heen naar Zijn Vader, niet om te gaan rusten van Zijn werk, maar om verder te werken. Hij ging heen om voor mensen plaats te bereiden. Zó bleef Hij ook ná Zijn lijden bezig in het werk van Zijn Vader. En omdat Hij in dat werk bezig blijft roept Hij ons op (Joh. 6 : 28) om eveneens Gods werk te werken. Er blijft een rust over voor Gods kinderen, straks en ook vandaag. Maar het is geen rust van het stilzitten. Het is een rust waarin plaats is voor werk. En Hemelvaart garandeert ons dat ál ons werk ten diepste sabbatswerk is, werk van de rust waaraan Jezus Zich verbonden heeft.

Opbouw in de vakantie

Tijdens de vakantie-periode zal Opbouw

niet verschijnen

op 23 juli, 6 en 13 augustus.

De redactie

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK — Aangenomen naar Heerenveen: K. Muller te Alkmaar/Zaanstreek-C.

Oegstgeest — Scriba van de Nederl. Geref. Kerk te Oegstgeest is thans: J. B. Romeyn, Vinkenslag 14, 1426 AM De Hoef, tel. 02976-345.

Hengelo (Ov.) — Scriba van de Ned. Geref. Kerk te Hengelo (Ov.) is: J. Bosveld, Marskant 76, 7551 BW Hengelo (Ov.), tel. 074-918679.

Rectificatie — Anders dan in „het Blauwe boekje” vermeld staat heeft Ds Westerkamp (theol. student) als telefoonnummer 03449-1659.

Spakenburg-Hattem — In de morgendienst van zondag, 11 juli a.s. hoopt ds H. van Ommen afscheid te nemen van de kerk te Bunschoten-Spakenburg. In de middagdienst van zondag 29 augustus a.s. doet hij — zo de Heere wil — intrede in de kerk te Hattem na in de morgendienst van die zondag bevestigd te zijn door ds P. Velthuis van Urk. Het adres van ds H. van Ommen is: Hollewand 51, 8051 HD Hattem, tel. 05206-45709 (met ingang van 13 juli).

Kart verslag van de regionale vergadering van de Ned. Geref. Kerken in het ressort Alkmaar/Zaandam, gehouden te Hoorn op 26 mei 1982 — 1. Namens de roepende kerk van Hoorn opent br. C. M. v. d. Klis de vergadering, leest 1 Joh. 5 : 1-12, gaat voor in gebed en heet alle aanwezigen welkom.

2. Alle kerken blijken wettig vertegenwoordigd te zijn.
3. De vergadering wordt gekonstitueerd, in het moderamen nemen zitting, als praeses, ds A. Koers, als scriba, ds J. H. Veeffkind, en, als assessor, ds K. Muller.
4. Het agendum wordt vastgesteld.
5. De notulen van de vergadering van 10 februari 1982 worden gelezen, goedgekeurd en vastgesteld.
6. De kerk van Alkmaar doet per ingekomen stuk een drietal voorstellen.

Ten eerste stelt de kerk van Alkmaar voor om in het vervolg als regel niet driemaal, maar tweemaal per jaar als regio-kerken bijeen te komen. Ten tweede stelt deze kerk voor dat ook niet-predikant-afgevaardigden deel gaan uitmaken van het moderamen van de regionale vergaderingen.

In de derde plaats stelt de kerk van Alkmaar voor te spreken over de inhoud van art. 37/2 van het akkoord van kerkelijk samenleven en de wijze waarop aan de inhoud van dit artikel gestalte dient te worden gegeven.

Het eerste voorstel wordt door de regio-kerken aangenomen, het tweede verworpen.

Over de inhoud van art. 37/2 wordt door de vergadering uitvoerig gesproken. De meeste kerken pleiten voor handhaving van de huidige praktijk, waarbij benoemde kerkvisitatoren om advies gevraagd kunnen worden indien een plaatselijke kerk daaraan behoefte heeft.

7. De vergadering besluit de quaestor te verzoeken de enige tijd geleden afgedragen bijdrage voor de regionale kas terug te storten naar de plaatselijke kerken wegens het grote saldo van de regionale kas.

8. De kerk van Zaandam vraagt en krijgt advies inzake opzicht en tucht over een tweetal doopleden.

9. Als roepende kerk voor de volgende vergadering wordt aangewezen de kerk van Kromenietje; de volgende vergadering wordt vastgesteld voor 24 november 1982.

In het moderamen zullen dan zitting nemen: ds Janse, praeses; ds Koers, scriba; ds Muller, assessor.

10. Het persverslag wordt gelezen, goedgekeurd en vastgesteld.

11. Na dankgebed sluit de praeses de vergadering.

K. Muller, assessor h.t.

Maastricht — In afwijking van het Informatieboekje worden de kerkdiensten gehouden in de Lutherse Kerk, Hondstraat 14 (niet ver van de Waalse Kerk). De diensten vangen aan om 9.00 uur (dus niet 9.30 uur) v.m. en 5.00 uur n.m.

Vakantie-regeling Wageningen — Op de zondagen 18 en 25 juli en 1 en 8 augustus a.s. zal in de Ned. Geref. Kerk van Wageningen slechts één dienst worden gehouden en wel om 14.30 uur in de Immanuel-kapel, Markt 25. De morgendienst van 8.45 uur komt op deze zondagen dus te vervallen.

Aankomende studenten in Wageningen — De Ned. Geref. Kerk te Wageningen wil graag (liefst tijdig) geïnformeerd worden wanneer uw zoon/dochter in september a.s. in Wageningen zal gaan studeren.

Ook wanneer de jongelui ieder week-einde naar het ouderlijk huis gaan, is het van groot belang dat wij in Wageningen op de hoogte zijn van hun verblijf in onze gemeente. Wij kunnen hen dan regelmatig informeren en betrekken bij de doordeweekse activiteiten.

Opgave aan het contact-adres voor studenten: fam. C. J. Bos, Oude Zoomweg 1, 6705 BR Wageningen, tel. 08370-13185.

VakantieEindhoven e.o. — Op 11, 18 en 25 juli voor- en namiddag en op 1 augustus v.m. worden de diensten van onze gemeente gekombineerd met die van onze Chr. Geref. zustergemeente. De diensten worden gehouden in het kerkgebouw, Schootsestr. 47. U vindt dit adres door op de Eindhovense Rondweg richting Evoluon te rijden. Bij het kruispunt waaraan het Evoluon ligt slaat U af in tegenovergestelde richting (Cederlaan), bij de eerstvolgende van verkeerslichten voorziene kruising rechtsaf. U bent dan in de Schootsestraat.

Aanvangstijden: v.m. 9.30 uur, n.m. 17.00 uur. Voor kleine kinderen is er tijdens de morgendienst crèche.

L'ABRI — Programma: 10 juli: Drs W. G. Rietkerk - Elly van Hillesum; 17 juli: Ds N. Cornelisse; 24 juli: Dr H. Geertsema; 31 juli: Arjan Binnenkade - Het EI in de volksoverleving (Scheppingsmythen en Volksgebruiken).

In dankbaarheid aan onze Hemelse Vader, de God die het leven geeft, berichten wij U de geboorte van

JOHANNES STEPHANUS
(Hans)

Piet Busstra
Anja Busstra-Moesker
Dianneke
Marjolein

2 juli 1982
Posbus 596
Vrijheid 3100 - Natal - Zuid-Afrika

„Nooit kan 't geloof teveel
verwachten”.

Zondagnacht is rustig overleden onze
lieve moeder en omoe

GRIETJE VAN DER LAAN

sinds 1941 weduwe van Gerard Attema

3 maart 1887

28 juni 1982

Utrecht,
J. M. de Bruin-Attema
J. de Bruin

Hoevelaken,
H. T. Schouten-Attema
A. Schouten

Leiderdorp,
S. H. Attema
T. H. Attema-Roosjen

Rotterdam,
A. Wisselaar-Attema

kleinkinderen en
achterkleinkinderen

Utrecht, 2 juli 1982
Marislaan 36

De begrafenis heeft plaatsgevonden
in familiekring.

TE HUUR

LUXE STACARAVAN
gesitueerd in prachtig natuurgebied op de Veluwe.

„Rendenklipper” - Heerde-Epe.
max. 4-6 personen voor f 450,—
p.w. all in, vanaf 7 augustus.

Aanvraag telef. 05782-3937.

Zoekt U een levenspartner?

Bel of schrijf naar het

„Christelijk Huwelijksbureau”

MOLENBELTERWEG 28 — 7451 JB HOLTEN

TEL. 05483 - 3277 - b.g.g. 05498 - 59160

STUDIEWEEKENDS 1982

'Vreemdelingschap'

De bijbel zegt dat we als christen vreemdelingen zijn. We staan wel in de wereld, maar zijn niet van de wereld. Op de studieweekends willen we met elkaar nadenken wat dit nu eigenlijk betekent.

Heb je zin om een weekend mee te doen, geef je dan op!

Data: 3-5 sept. Vierhouten;
10-12 sept. Baambrugge.

Opgave bij Hans Groen, Harteveldseweg 37, Diemen, tel. 020-980780 door middel van storting van f 10,— op giro 4689833, t.n.v. J. F. Groen, Diemen.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
T. Hoekstra
Ds. H. de Jong;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

**Kerknieuws en berichten over
kerkelijke/christelijke activiteiten
te zenden naar:**

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen
van abonnementen: uitsluitend
bij de administratie.
Abonnementen kunnen
ieder moment ingaan, doch
slechts per 31 december
eindigen. Opzeggen uiterlijk
tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

imtiyaz masih
kan weer lachen...

Zijn ouders hebben lepra, maar hij heeft een veilig thuis gevonden in het kindertehuis van Roorkee, Noord-India. Maar er zijn nog zo ontelbaar veel kinderen verstoken van voedsel en kleding, van onderdak en onderwijs, van liefdevolle zorg.

U vindt ze in India, in Kenia, in Oeganda, in Zambia

Voor f 60,— per maand kunt u de verzorging van een kind in een kindertehuis volledig voor uw rekening nemen.

Voor f 30,— per maand kunt u een kind, dat nog thuis woont, laten helpen.

bel onze secretaresse nu!

03443-2079

b.g.g. 03449-1659

stichting

redt een kind

secretariaat: dr. guépinlaan 23 — 4032 nh ommeren
postgiro: 1599333 t.n.v. stichting redt een kind te zwolle
bank: raiffeisenbank — zwolle, rek.no. 37.73.32.860.

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN

IN DIT BLAD!

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken folders enz.
is uw adres**DRUKKERIJ „STEENBERGEN”**

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Geef
een
(kinder)
bijbels
antwoord!

Kinderen vragen naar de waarheid. Daarom woedt juist om hen een hevige geestelijke strijd. Ook in Oost-Europa. Laten wij hen het evangelie in handen geven. In de vorm van een kinderbijbel. Stichting „Antwoord” (al 10 jaar werkzaam in het Oostblok) wil er 100.000 kinderbijbels heen brengen. Namens u. Prijs per exemplaar: f 20,— (inclusief vervoer). Als u nou eens één kind antwoord gaf... Antwoord op de vraag naar de waarheid.

GIRO 1166

stichting
antwoord

Comite van aanbeveling:
Prof. Dr. Ir. J. van Bommel
Nel Benschop
Henk Binnendijk
Corrieten Boom
Gert Doornenbal
Prof. Dr. C. Graafland
Gien Karssen

Postbus 198 4700 AD Roosendaal